

2019-05-27
Sverigeprogrammet/CvE

Justitiedepartementet
Regeringskansliet
103 33 Stockholm

Rädda Barnens svar på remissen "Ökat skydd mot hedersrelaterad brottslighet" (SOU 2018:69)

Sammanfattning

Rädda Barnen har arbetat mot hedersrelaterat våld och förtryck sedan början av 2000-talet med både förebyggande och direktstödande aktiviteter. Vi har vid flera tillfällen påtalat behovet av lagändringar för att stärka barns och ungas skydd mot hedersrelaterad brottslighet. Vi välkomnar flera av utredningens förslag, bland annat att en ny straffbestämmelse om barnnåtkenskapsbrott införs, och att en särskild straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv införs.

Vi anser att det är bra att det införs en regel om utreseförbud i LVU för barn som riskerar att föras utomlands för att ingå äktenskap eller könsstympas. Dock anser vi att man bör överväga en strängare påföljd än den föreslagna, för den som för ut ett barn ur Sverige i strid med ett utreseförbud, och man bör överväga att utsträcka utreseförbudet till unga vuxna upp till 20 år. Därutöver instämmer vi med utredningens förslag om att intensifiera det förebyggande arbetet i skolan och hälso- och sjukvården, och att resurser bör tillföras för att stödja och samordna kommunala samverkansgrupper och arbetet med skolveckor.

5.4.3 Kriminalisering av barnnåtkenskap

Rädda Barnen har tidigare påtalat att alla former av barnnåtkenskap bör förbjudas. Vi välkomnar förslaget om att ett nytt brott kallat barnnåtkenskapsbrott införs i Brottsbalken, som innebär att alla former av äktenskap med barn under 18 år förbjuds. Utformningen av lagtexten och den föreslagna påföljden – fängelse i maximalt 4 år – är rimlig.

4.6.1 Hedersmotiv som försvårande omständighet vid bedömning av straffvärde

Vi stöder förslaget att införa en ny generell straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv. Vi delar utredningens bedömning om att detta förslag – hedersmotiv som försvårande omständighet - är en bättre lösning än att försöka formulera ett särskilt hedersbrott, eftersom hedersmotiv kan förekomma i så många olika typer av brott, och att det ter sig orimligt att försöka definiera alla dessa brottstyper.

6.5.4 Utreseförbud

Vi delar utredningens bedömning om att ett utreseförbud införs i Lagen om vård av unga (LVU), och att utreseförbudet blir straffsanktionerat. Att ålägga ett barn ett utreseförbud är förvisso en inskränkning i dess rörelsefrihet men det är rimligt för att skydda barnet mot den allvarliga fara som barnäktenskap eller könsstympling innebär.

I utredningen föreslås att den som för ett barn utomlands i strid mot ett utreseförbud, kan dömas till böter eller fängelse i ett år. Utredningen gör här en jämförelse med brott mot kontaktförbud och påföljden för den döms till egenmäktighet med barn i fall av vård enligt LVU. I dessa fall (brott mot kontaktförbud och egenmäktighet med barn) är påföljden böter eller fängelse i ett år. Rädda Barnen vill dock framhålla att konsekvenserna av att föra ut ett barn ur Sverige i strid med utreseförbudet – barnäktenskap eller könsstympling – kan bli ytterst allvarliga. Rädda Barnen anser därför, utifrån ett brottspreventivt perspektiv och för att värna barnets rättigheter, att lagstiftaren bör överväga en strängare påföljd än 1 år för den bryter mot det föreslagna utreseförbudet.

Vi anser också att man bör överväga att utsträcka utreseförbudet till unga vuxna upp till 20 år, då behovet av skydd mot tvångsäktenskap kvarstår även efter 18-årsdagen. Många av dem som söker hjälp hos oss i vår stödverksamhet via chatt och mail är i 18-årsåldern, och de ställer ofta frågor runt giftermål. Genom att utsträcka det möjliga reseförbudet till 20 år kan man förhoppningsvis också förebygga att barn under 18 utsätts för otillbörlig påverkan av sina föräldrar.

7.4 Myndigheternas samverkan och arbetsmetoder – stöd till samordning

Utifrån ett förebyggande perspektiv är samverkan mellan myndigheter helt avgörande, i synnerhet på den lokala/kommunala nivån. Rädda Barnen bedriver sedan 2008 verksamheten *Det handlar om kärlek*, som startades tillsammans med Länsstyrelsen i Östergötland och polisen i Norrköping. Vår samverkansmetod är beprövad av ett 100 tal kommuner, den har utvärderats och vi ser att det ger resultat. Utvärderingar visar också att långt ifrån alla elever känner till sina rättigheter och stödvägar, och många har ett lågt förtroende för myndigheter, vilket ytterligare talar för behovet av denna typ av insatser i skolan.

Vi noterar att utredningen ser ett ökat behov av samverkan inom dels skolans område, dels inom hälso- och sjukvården. Rädda Barnen delar helt denna uppfattning och arbetar i flera kommuner i landet för att etablera, utbilda och stötta lokala samverkansgrupper bestående av bl a skolan, socialtjänsten, polisen och ideella aktörer. Vi vill dock framhålla att det krävs resurser för att samordna aktörerna, och att det finns ett behov av att antingen stötta de ideella aktörer som finns, såsom Rädda Barnen som påtar sig en samordnande roll, alternativt att någon myndighet får ett samordningsuppdrag. Om det förebyggande arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck ska bli framgångsrikt är det centralt att det samordnade arbetet ges resurser.

Stöd till barn vars äktenskap inte erkänns

Slutligen vill påminna om det vi framhöll i vårt svar till SOU 2017:96, nämligen att barn vars äktenskap inte erkänns i Sverige ska få stöd till en trygg och säker livssituation. Barn som kommer till Sverige som asylsökande i tron att de ska leva med sin partner kan uppleva en stor otrygghet när situationen förändras. I vissa fall kan äktenskapet ha ingåtts i ett sammanhang av hedersnormer och/eller tvång. När ett sådant äktenskap inte erkänns kan barnet hamna i en svår situation med ett starkt tryck, inte minst om det finns gemensamma barn. I dessa fall är det viktigt att Socialtjänsten kan erbjuda ett särskilt stöd så att situationen blir trygg och säker för barnet. Därför föreslår Rädda Barnen att så snart ett barnäktenskap inte erkänns i Sverige bör det finnas en särskild rutin så att Socialtjänsten i aktuell kommun underrättas.

Stockholm 27 maj 2019

Ola Mattsson

Chef för Sverigeprogrammet
Rädda Barnen

